

22 İyul Milli Mətbuat Günüdür

Milli mətbuatımızın ilkin missiyası - maarifləndirmə

Azərbaycanda milli mətbuatımızın yaradılmasından 146 il ötür. 1875-ci ilin 22 iyulunda xalqımızın ziyalı oğlu, böyük təbiətşünas alim Həsən bəy Zərdabi "Əkinçi" qəzeti ilə Azərbaycanın müstəqil milli mətbuatının əsasını qoydu. Əlbəttə, bu çox böyük tarixi hadisə idi. Azərbaycanda mövcud mürəkkəb ictimai-siyasi münasibətlərin məhsulu olaraq meydana çıxan "Əkinçi" qəzetinin yaradılmasında mühüm xidmətləri olmuş böyük alim Azərbaycan cəmiyyətinin güzgüsü olan bu mətbu janrında xalqımızın milli maraqlarını əsas götürürdü.

Milli mətbuatımızın ilkin missiyası maarifləndirmə olmuşdur. "Əkinçi" qəzeti nəşrə başladığı vaxtda artıq dünyanın bir sıra xalqları da müxtəlif illərdə öz mətbuatlarını yaratmışdılar.

"Əkinçi" ilə başlayan milli mətbuatımız sonrakı mərhələdə "Ziya", "Kəşkül", "Kaspi" ilə zənginləşməyə başladı. Azərbaycan cəmiyyətinin yetişdirdiyi ən böyük mütəfəkkirlər, işıqlı insanlar bu qəzetlər vasitəsi ilə ölkəmizdə yeni ictimai fikir formalaşdırmaqla xalqı müasirliyə çağırırdı. Bir neçə ildən sonra bu sıraya "Həyat", "Açıq söz", "Azad söz" və nəhayət, "Azərbaycan" adlı qəzetlər də qoşuldu. Əlbəttə ki, o dövrün siyasi şərtləri altında qəzet buraxmaq çətin məsələ idi, bunun üçün fədakarlıq tələb edilirdi. Amma bütün çətinliklərə baxmayaraq, bu qəzetlər Azərbaycan xalqının millət kimi varlığını təzahürü olmaqla, millətin özünü ifadəsinin bir forması kimi meydana çıxmışdı. Beləliklə, 1906-cı ildə "Molla Nəsrəddin" jur-

nalının nəşri ilə Azərbaycan mətbuatında yeni ənənələr, siyasi satiranın əsası qoyuldu. Bu bir növ, xalqla sadə dildə danışığa girməyin özünəməxsus forması, satirik yazılar və karikaturalar yaratmaqla mətbuatla cəmiyyətin birgə fəaliyyətinə nail olmaq idi. Biz bu problemləri o dövrün ziyalılarının dili ilə daha maraqlı nümunələrdə görə bilərik. Məsələn, H.Zərdabi məqalələrinin birində yazırdı ki, "çəkmə geyinməkdə bir günah yoxdur və hər kəs fikir eyləsə, görər ki, çəkmə geyinməklə insan müsəlmanlıqdan çıxmaq, amma bir şəxs başmaq yerinə çəkmə geyinəndə şüəralar onu həcv edir, mollalar ona minbərdən lənət oxuyur, əvamünnas (ərəb dilində adi xalq kütləsi, avam camaat deməkdir - L.H.) salam verməyir, xülasə, hamımız birləşib onu kafir hesab edib, o qəder incidirik ki, biçarə nələc qalıb öz millətini atıb gedir, xaricilərə üz tutur ki, onun övladı onların içində böyüyüb tərəqqisinə daxil olur. Əl-

bəttə, belə də nə qədər səy edək ki, buğda bitsin, olmaz." Təkcə bu misaldə o dövrün Azərbaycan cəmiyyətində addımbaşı rast gəlinən problemləri görürük. Yəni, biz həmin dövrdə, sadəcə, təfəkkürdə, düşüncədə, elmdə və digər sahələrdəki tərəqqidən danışa bilmədiyimiz kimi, məişət müstəvisində də irəliləyişin cəmiyyət tərəfindən lənətlə qarşılandığının şahidi olurduq. Zərdabi çox dəqiqliklə izah edir ki, insanlar tərəqqiyə meyilli deyil. Çünki hesab edirlər ki, başmağı çıxarıb çəkmə geyinməklə insan müsəlmanlıqdan çıxır. Xoşagəlməz münasibətlər tərəqqi edən insanların ölkədən çıxıb getməsinə səbəb olur. Beləliklə, cəmiyyətdə ziyalı axını baş verir...

Bəs dahi Üzeyir bəy nə deyirdi?.. Yaşadığı dövrün hadisələrinə öz yanaşmasını izah edən dahi Üzeyir Hacıbəyov belə yazırdı: "Ey millət mücahidləri, yatmış millətin yaxasından yapışıb

silkeləyin ki, oyansın. Əgər əfradi millət öz cəhaləti bərkəməndən sizi dinləmək istəmərsə, siz ondan əl çəkməyin. Və o sözlərə müvafiq danlanmağa məcbur ediniz, sonra onların özü sizə minnətdar olacaqdır."

Gətirdiyimiz bu nümunədən də aydın görünür ki, Azərbaycan milli mətbuatı yarandığı ilk zamanlardan maarifləndirmə istiqamətində ciddi mübarizə aparıb.

Fəxarətlə deyə bilərik ki, milli mətbuatımız böyük mübarizə və inkişaf yolu keçərək, indiki mərhələyə gəlib çatıb. Həqiqətdir ki, Azərbaycan müstəqilliyini qazandıqdan sonra demokratik mətbuatımız azadlıq və müstəqillik dəyərlərinin təbliğatçısına çevrildi.

Ulu öndər Heydər Əliyevin milli mətbuata olan münasibəti və qayğısı nəticəsində bir sıra maneələrlə üzleşmiş azad, demokratik mətbuatımız cəmiyyətin operativ, obyektiv informasiyaya tələbatını cavablandırmağa nail oldu.

Ümummillət liderimizin siyasi kursunu uğurla davam etdirən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev söz və mətbuat azadlıqlarının inkişafını respublikanın demokratikləşməsi prosesinin vacib, əməli kimi dəyərləndirir. Ölkəmizdə mətbu nəşrlərin sərbəst fəaliyyətinə, jurnalistlərin öz iradələrini azad şəkildə ifadə etməsinə möhkəm zəmin yaranıb. Tarixi bir yol keçmiş milli mətbuatımız bu gün ölkədə söz azadlığının tribunasıdır.

Lalə HÜSEYNOVA,
"Azərbaycan Ordusu"